

בנק ישראל

הפיקוח על הבנקים
אגף מדיניות והסדרה

ירושלים, ד' באייר תשע"א

8 במאי 2011

חוזר מס' ח-06-2304

לכבוד

התאגידים הבנקאיים וחברות כרטיסי האשראי

הנדון: מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים

(ניהול בנקאי תקין, הוראה מספר 313)

מבוא

1. בעקבות פרסומו של חוזר מס' ח-06-2268 בדבר "מדידה והלימות הון", נוצר הצורך לעדכן את הגדרות ה"הון", ונושאים נוספים הקשורים אליהן, ולהפנותן להוראות החדשות (פרק 200).
2. במקביל, במסגרת הפעילות להפחתת סיכון הריכוזיות במערכת הבנקאית, עלה הצורך לעדכן את ההוראות בנושא זה.
3. בהזדמנות זו נערכו בהוראה תיקונים נוספים, שהיו מתוכננים מזה זמן.
4. לאחר התייעצות עם הוועדה המייעצת בעניינים הנוגעים לעסקי בנקאות ובאישור הנגיד, החלטתי על עדכון ההוראה כמפורט להלן.

התיקונים להוראה

5. בסעיף 1 (מבוא) ינוסח מחדש סעיף קטן (ג), העוסק בחובתו של תאגיד בנקאי לקבוע מגבלות פנימיות בדבר חשיפות אשראי מרביות.
6. בסעיף 3 (הגדרות):
(א) תתווסף הגדרת "אשראי תעודות פתוח".

דברי הסבר

במקום הפניה להגדרה בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311, בנושא "יחס הון מזערי" (להלן - "הוראה מספר 311").

(ב) תתווסף הגדרת "בנק".

דברי הסבר

הגדרה זו נדרשת לאור ההתייחסות למונח זה בתיקונים השונים להוראה.
(ג) בהגדרת "הון", במקום ההגדרה הקיימת, יבוא: "כמשמעותו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 בנושא "רכיבי ההון" (להלן - "הוראה מספר 202") על פי הדיווח האחרון שהועבר לפיקוח על הבנקים בהתאם להוראת הדיווח לפיקוח מספר 838 בנושא "דוח רבעוני על מדידה והלימות הון".

דברי הסבר

התאמה להוראות החדשות.

(ד) בהגדרת "חבות":

- (1) בסעיף קטן (2) במקום "השקעות התאגיד הבנקאי בניירות ערך של לווה, אלא אם נוכח מההון לצורך הוראה מס' 311", יבוא: "השקעות התאגיד הבנקאי בניירות ערך של לווה, אלא אם נוכח מההון לצורך הוראה מספר 202".

דברי הסבר

התאמה להוראות החדשות.

- (2) הסיפא של סעיף קטן (2), המתחילה במילים "על אף האמור לעיל... " תימחק.

דברי הסבר

המנגנון שנקבע בהוראות החדשות מבטיח כי כל שינוי בערך ההשקעה בחברה כלולה, נלקח בחשבון לצורך חישוב ההון הפיקוחי, ולפיכך אין צורך עוד בפירוט "היוצאים מן הכלל".

- (3) בסעיף קטן (3) במקום "לעניין זה, ערבות בנקאית למשתכן ... תשוקלל בשיעור של 60% אם טרם נמסרה הדירה למשתכן", יבוא: "לעניין זה, ערבות בנקאית למשתכן ... תשוקלל בשיעור של 50% אם טרם נמסרה הדירה למשתכן".

דברי הסבר

התאמה לקביעה בסעיף (v) 84 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203, בנושא "מדידה והלימות הון - הגישה הסטנדרטית - סיכון אשראי" (להלן - "הוראה מספר 203").

- (4) סעיף קטן (4) בנושא "עסקה עתידית" יימחק, ובמקומו תבוא הגדרה של חבות בגין עסקאות נגזרי OTC. הגדרה זו מתבססת על מונחים שנקבעו בהוראה מספר 203, אך מחמירה יותר, בכך שמכפילה את מקדם ה"תוספת" המשקף את החשיפה הפוטנציאלית העתידית למשך יתרת חיי החוזה פי שלושה.

דברי הסבר

התאמה להוראות החדשות, תוך התייחסות לשינויים הצפויים בעקבות הנחיות חדשות של ועדת באזל.

- (5) סעיף קטן (6)(ג) יימחק.

דברי הסבר

ביטול הטיפול המיוחד בהתחייבויות אשר ניתן לממשן רק אם לא יביאו לחריגה מהמגבלות.

- (6) בסיפא של הגדרת "חבות":

א. תתווסף הבהרה, לפיה "בחישוב "חבות" של קבוצת לווים בנקאית לתאגיד הבנקאי לא ייכללו פיקדונות overnight ויתרות בסליקה".

דברי הסבר

מתן הקלות על מנת לאפשר פעילות בין-בנקאית שוטפת, לרבות ניהול נזילות לזמן קצר.

- ב. במקום: "הכל למעט סכומים כאמור לגביהם קיימת הפרשה ספציפית לחובות מסופקים", יבוא: "הכל למעט סכומים כאמור, לגביהם בוצעה מחיקה חשבונאית, או שבוצעה הפרשה להפסדי אשראי על בסיס פרטני".

דברי הסבר

התאמה להוראות הדיווח לפיקוח החדשות.

(ה) תתווסף הגדרת "יתרות בסליקה".

דברי הסבר

הגדרה זו נדרשת לאור ההתייחסות למונח זה בתיקונים להגדרת "חבות", ובסעיף 9א (קביעת נהלים).

(ו) בחריגים להגדרת "לווה":

(1) בסעיף קטן (1) במקום "ממשלה של מדינת OECD", יבוא: "ריבונות שניתן לייחס לה משקל סיכון אפס, בהתאם לסעיפים 55-53 להוראה מספר 203".

דברי הסבר

תיקון זה מאמץ את העקרונות לבחינת איתנות כלכלית של מדינות, שנקבעו בהוראות החדשות.

(2) בסעיף קטן (1) יימחקו המילים, "תאגיד בנקאי", וסעיפים קטנים (2) ו-(3) יימחקו במלואם.

דברי הסבר

כלקח מהמשבר הכלכלי העולמי האחרון, הוחלט להחיל מגבלת חבות גם על חשיפות לבנקים.

(3) סעיף קטן (4)¹ ינוסח מחדש, כדלקמן: "תאגיד השייך לאותה קבוצת לוויים בנקאית לה שייך התאגיד הבנקאי".

דברי הסבר

לאחר שבוטלה החרגת בנקים מהגדרת "לווה", נדרשת הבהרה כי תאגידים ששייכים לקבוצה הבנקאית פטורים מהמגבלות.

(4) יתווסף סעיף קטן (3)²: "גופים שניתן לייחס להם משקל סיכון אפס, בהתאם לסעיפים 56 ו-59 להוראה מספר 203".

דברי הסבר

אימוץ עקרונות לבחינת איתנות כלכלית של גופים בינלאומיים, שנקבעו בהוראות החדשות.

(ז) תתווסף הגדרת "פיקדונות overnight".

דברי הסבר

הגדרה זו נדרשת לאור ההתייחסות למונח זה בתיקונים להגדרת "חבות", ובסעיף 9א (קביעת נהלים).

(ח) תימחק הגדרת "מדינות OECD".

דברי הסבר

לאחר מחיקת "ממשלה של מדינת OECD" ו"בנק מחוץ לישראל, המאוגד במדינת OECD" בסעיפים קטנים (1) ו-(2) בחריגים להגדרת לווה (ראה סעיפים 6(ו)(1) ו-6(ו)(2) לעיל), אין עוד צורך בהגדרה זו.

(ט) מהגדרת "קבוצת לוויים" הוחרגו בנקים, ובמקביל נוספה הגדרת "קבוצת לוויים בנקאית".

¹ בעקבות מחיקת סעיפים קטנים (2) ו-(3), בנוסח החדש ימוספר הסעיף כסעיף קטן (2).

² בעקבות מחיקת סעיפים קטנים (2) ו-(3), בנוסח החדש ימוספר הסעיף כסעיף קטן (3).

דברי הסבר

לאחר שבוטל הפטור הכללי לבנקים, נדרשת הבהרה כי קבוצות לווים הכוללות בנקים מוגדרות בנפרד, וקבוצות לווים "ריאליות" לא כוללות בנקים. (י)
מהגדרת "קבוצת לווים נשלטת" הוחרגו "תאגידיים ששייכים לאותה קבוצת לווים בנקאית לה שייך התאגיד הבנקאי".

דברי הסבר

לאחר שבוטל הפטור הכללי לבנקים, נדרשת הבהרה כי קבוצת לווים נשלטת לא כוללת חברות בקבוצה הבנקאית. (יא)
בהגדרת "שליטה" נוספה קביעה כי חזקה שאדם שולט בתאגיד גם אם "הוא מאחד את התאגיד בדוחותיו הכספיים".

דברי הסבר

להבהרה.

7. בסעיף 4 (מגבלות):

(א) בסעיף קטן (א) (מגבלה על חבות של לווה), יוחרגו חשיפות לבנקים ממגבלת לווה בודד.

דברי הסבר

על לווים שנכללים בקבוצה בנקאית תחול רק מגבלת קבוצת לווים.

(ב) בסעיף קטן (ב) (מגבלה על חבות של קבוצת לווים):

(1) במקום מגבלה בשיעור 30% מהונו של התאגיד הבנקאי, תעמוד המגבלה על שיעור של 25%.

דברי הסבר

הפחתת ריכוזיות תיק האשראי באמצעות שינוי המגבלה על חבות של קבוצת לווים, בהתאם למקובל בעולם.

(2) יתווסף: "חבות של קבוצת לווים בנקאית לתאגיד הבנקאי, בניכוי הסכומים המפורטים בסעיף 5, לא תעלה על הגובה מבין: (1) שיעור של 25% מהונו של התאגיד הבנקאי, או (2) 250 מליון ש"ח".

דברי הסבר

לאחר הפרדת קבוצות לווים בנקאיות מקבוצות לווים "ריאליות", נדרשת הבהרה כי המגבלה חלה גם על קבוצות אלו. בהתאמה לגודלם של הבנקים "הקטנים" בישראל, הוחלט על הקלה - "רצפה" בסך 250 מליון ש"ח.

(ג) יתווסף סעיף קטן (ג): "למרות האמור לעיל, חבות של קבוצת לווים בנקאית לחברת כרטיסי אשראי, שהוראה זו חלה עליה על פי סעיף קטן (ח) לנספח להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 470 בנושא "כרטיסי חיוב" (להלן - "חברת כרטיסי אשראי"), לא תהיה כפופה למגבלה הקבועה בסעיף קטן (ב) (2) לעיל".

דברי הסבר

הקלה לחברות כרטיסי אשראי, בהתאם לאופי פעילותם בכרטיסים בנקאיים.

(ד) סעיף קטן (ד)³ (מגבלת "ששת הלווים הגדולים") יימחק, ובמקומו תיקבע מגבלה בשיעור 120% מהון התאגיד הבנקאי על סך כל החבויות נטו של לווים, קבוצות לווים וקבוצות לווים בנקאיות, שחבותם נטו לתאגיד הבנקאי עולה על 10% מהונו של התאגיד הבנקאי. לעניין מגבלה זו, בחישוב חבות כלפי חברות כרטיסי אשראי, לא תיכללנה חשיפות של קבוצות לווים בנקאיות.

דברי הסבר

התאמת כללי המגבלות על חבויות של לווים גדולים, לתנאי המשק הישראלי, במטרה להפחית ריכוזיות בתיקי האשראי של התאגידים הבנקאיים.

הקלה לחברות כרטיסי אשראי, בהתאם לאופי פעילותם בכרטיסים בנקאיים.

(ה) שונה נוסח סעיף קטן (ה)⁴ (סמכות המפקח על הבנקים לקבוע מגבלות ייחודיות לתאגיד בנקאי מסוים).

דברי הסבר

מתן אפשרות להסדרת מקרים מיוחדים, בהתאם לאופי פעילות של תאגיד בנקאי מסוים.

.8 בסעיף 5 (ניכויים):

(א) בסעיף קטן (א) (פיקדון), במקום הדרישה "לגביו יש לתאגיד הבנקאי זכות קיזוז או שעבוד בדרגה ראשונה להבטחת החבות", נדרש כי הפיקדון יהיה "מוכר כמפחית סיכון אשראי, בהתאם להוראה מספר 203, כבטחון (סעיפים 138-119 ו- (i) 187-145) או לצרכי קיזוז מאזני (סעיפים 139 ו- 188)". בסיום הסעיף יתווסף "גובה הניכוי מהחבות ייקבע בהתאם לסכום המוכר כמפחית סיכון אשראי בהוראה מספר 203 (בפרט בהתייחס לסעיף 200)".

דברי הסבר

אימוץ עקרונות לכשירות בטוחות, שנקבעו בהוראות החדשות.

(ב) סעיף קטן (ב) ינוסח מחדש באופן הבא: "שיפוי של גוף מהגופים הכלולים בפסקאות (1) ו- (3) בחריגים להגדרת "לווה", וכן של בנק שמשקל הסיכון שלו לפי הוראה מספר 203 הוא 50% לכל היותר, שניתן להיפרע מהם אם אין הלווה עומד בתנאי החבות, ושיתרת תקופת הפירעון של השיפוי ארוכה מזו של חשיפת האשראי הבסיסית. גובה הניכוי מהחבות ייקבע בהתאם לסכום המוכר כמפחית סיכון אשראי בהוראה מספר 203 (בפרט בהתייחס לסעיף 200)".

דברי הסבר

תיקון זה נדרש לאור השינויים שהוכנסו בהגדרת "לווה". מכיוון שבחריגים להגדרת "לווה" נמחקו "בנקים", נדרש להתיר במפורש שיפוי של בנקים, בהתאם לקריטריונים שנקבעו.

(ג) סעיף קטן (ב1) ינוסח מחדש באופן הבא: "ערבות של "אשרא - החברה הישראלית לביטוח יצוא בע"מ", כל עוד תוקף הערבות שווה לתקופת הפירעון של חשיפת האשראי הבסיסית, או ארוך יותר. גובה הניכוי מהחבות ייקבע בהתאם לסכום המוכר כמפחית סיכון אשראי בהוראה מספר 203 (בפרט בהתייחס לסעיף 200)".

³ בעקבות הוספת סעיף קטן (ג), בנוסח החדש ימוספר הסעיף כסעיף קטן (ה).

⁴ בעקבות הוספת סעיף קטן (ג), בנוסח החדש ימוספר הסעיף כסעיף קטן (ו).

דברי הסבר

בספטמבר 2005 שינתה החברה את שמה.

מטעמי שמרנות נדרש שתוקף הערבות יהיה באורך תקופת הפירעון של החשיפה הבסיסית, לכל הפחות.

(ד) יתווסף סעיף קטן (ב2): "ערבות שניתנה על ידי ישות סקטור ציבורי (PSE), וניתן לייחס לה משקל סיכון אפס, בהתאם לסעיפים 57-58 להוראה מספר 203, כל עוד תוקף הערבות ארוך יותר מתקופת הפירעון של חשיפת האשראי הבסיסית. גובה הניכוי מהחבות ייקבע בהתאם לסכום המוכר כמפחית סיכון אשראי בהוראה מספר 203 (בפרט בהתייחס לסעיף 200)".

דברי הסבר

אימוץ עקרונות לכשירות בטוחות, שנקבעו בהוראות החדשות.

(ה) סעיף קטן (ג) ינוסח מחדש באופן הבא: "90% משוייכים בשוק של ניירות ערך חוב הנסחרים בבורסה ומשועבדים להבטחת החבות, אשר הונפקו על ידי מדינת ישראל, או על ידי ריבונות שניתן לייחס לה משקל סיכון אפס בהתאם לאמור בסעיף קטן (1) בחריגים להגדרת "לווה", ומוכרים כמפחיתי סיכון אשראי (ביטחונות) בהוראה מספר 203".

דברי הסבר

תיקון זה מסדיר את עמדת הפיקוח, לפיה הניכוי מותר רק לגבי ניירות ערך חוב שהונפקו על ידי מדינת ישראל, או על ידי ריבונות שניתן להתייחס אליה כחסרת סיכון, כפי שפורסמה במכתב REG09019, מיום 26 בפברואר 2009.

אימוץ עקרונות לכשירות בטוחות, שנקבעו בהוראות החדשות.

התאמה לאומדנים של רמת תנודתיות של ניירות ערך חוב מסוימים, שנקבעו בהוראות החדשות.

(ו) בסעיף קטן (ד) יימחקו: (1) "שאינו נכלל בפסקה (ב)", ו- (2) "כמשמעותו בסעיף 2(3) בנספח ג' להוראה מס' 311".

דברי הסבר

לאחר התיקון בסעיף קטן (ב), נדרשת הכרה מפורשת בהתחייבות של כל בנק מחוץ לישראל כנגד אשראי תעודות פתוח, כניכוי.

הגדרת "אשראי תעודות פתוח" הועברה לסעיף 3, ולכן אין צורך בהפניה להוראה מספר 311.

9. יתווסף סעיף 9א: "תאגיד בנקאי יקבע מגבלות פנימיות ביחס לחשיפותו לבנקים ולקבוצות לווים בנקאיות בגין פיקדונות overnight ויתרות בסליקה".

דברי הסבר

לאור ההקלות שנקבעו ביחס לחשיפות מסוגים אלו, עולה הצורך שכל תאגיד בנקאי יקבע בעצמו את אופן ניהול הסיכון הגלום בהן.

10. בסעיף 12 (הוראות מעבר) נקבעו הוראות מעבר לטיפול בחריגות שנוצרו בעקבות היישום לראשונה של המגבלה המתייחסת ללווים שחבותם נטו לתאגיד הבנקאי עולה על שיעור של 10% מהונו של התאגיד הבנקאי, ותקופה בה לא תידרש הפרשה נוספת בגין היישום לראשונה של כלל השינויים בהוראה.

תחילה

11. (א) תחילת התיקון להגדרת "הון", כאמור בסעיף 6(ג), ממועד פרסום החוזר ;
(ב) תחילת שאר התיקונים להוראה לפי חוזר זה היא ביום 31 בדצמבר 2011.

עדכון הקובץ

12. מצורפים דפי עדכון לקובץ ניהול בנקאי תקין. להלן הוראות העדכון :

להכניס עמוד

313-1-16 [10] (5/11)

להוציא עמוד

313-1-15 [9] (12/04)

בכבוד רב,

דוד זקן
המפקח על הבנקים